

Warszawa, 18 października 2024 r.

Szanowny Pan Donald Tusk
Prezes Rady Ministrów

Szanowny Panie Premierze,

W związku z przyjęciem 15 października br. przez Radę Ministrów dokumentu „Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo. Kompleksowa i odpowiedzialna strategia migracyjna Polski na lata 2025-2030” zwracamy się do Pana z apelem o zwołanie okrągłego stołu z udziałem organizacji społecznych działających na rzecz ochrony praw człowieka.

Pragniemy wskazać, że dokument dyskutowany podczas posiedzenia Rady Ministrów nie był na żadnym etapie konsultowany przez organizacje społeczne które zajmują się od lat pomocą i wsparciem migrantów/ek, uchodźców/czyń i cudzoziemców/ek. Organizacje te od lat nie tylko postulowały przygotowanie strategii migracyjno-integracyjnej dla Polski, ale proponowały i przedstawiały konkretne sprawdzone rozwiązania, wynikające z ich wieloletnich doświadczeń, wiedzy i ekspertyzy. Uważamy, że przyjęcie dokumentu przez rząd powinno być poprzedzone konsultacjami społecznymi z udziałem zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego i przedstawicieli samorządów, które zaangażowane są na co dzień w niesienie pomocy i integrację osób z doświadczeniem migracji i uchodźstwa. Pominięcie konsultacji przy tak ważnym dokumencie mającym daleko idące konsekwencje zarówno dla osób poszukujących ochrony międzynarodowej jak i całego społeczeństwa uważamy za poważne naruszenie zasad stanowienia prawa i złamanie umowy społecznej.

Po zapoznaniu się z dokumentem opublikowanym na stronie kancelarii Rady Ministrów wyrażamy nasz głęboki sprzeciw wobec zapowiedzianym w strategii ograniczeniom prawa do azylu. Rozwiązanie to narusza przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz przyjęte przez Polskę zobowiązania międzynarodowe, w tym Konwencję Genewską, Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej czy Konwencję o prawach dziecka. Prawo do azylu jest fundamentalnym prawem człowieka, a jego ograniczenie prowadzi do poważnych naruszeń praw osób ubiegających się o ochronę. Jako organizacje społeczne działające na rzecz ochrony praw człowieka i obywatela apelujemy o ich pełne poszanowanie.

Wiele państw Unii Europejskiej, w tym państwa nadbałtyckie mierzą się z wyzwaniem migracyjnymi i ich wykorzystywaniem przez rządy autorytarne do próby destabilizacji sytuacji w Europie. Jednak przywołana przez Pana ustawa przyjęta przez rząd Finlandii nie może być traktowana jako przykład skutecznych rozwiązań w tym obszarze, bo w praktyce nie weszła jeszcze w życie. Nie możemy więc uznać, że przyjęte w niej radykalne regulacje okazały się efektywne. Dodatkowo, nawet ten akt prawny przewiduje wyłączenia i gwarancje dla grup najbardziej wrażliwych. Na taki standard nie mogą liczyć osoby szukające dziś schronienia w Polsce.

Zgłaszamy też zastrzeżenia do przedstawionych w strategii nieefektywnych, naszym zdaniem, rozwiązań w obszarze integracji i spójności społecznej. Przedstawiona w dokumencie koncepcja integracji jako dostosowanie się osób przybyłych do Polski nie tylko w odniesieniu do norm i zasad, ale i obyczajowości, przypomina bardziej projekt asymilacji niż integracji społecznej. Tym silniej, że idą za nim przywoływane obrazy protestów

z imigranckich przedmieść europejskich miast. Przypomnijmy, że te protesty nie wynikają z tradycji krajów pochodzenia, niechęci do respektowania wartości danego kraju, ale skali wykluczenia, dyskryminacji, systemowej przemocy i braku możliwości awansu społecznego wpisanej w politykę tych państw wobec migrantów. Integracja jest czymś zupełnie innym. Jej celem jest takie organizowanie wspólnot, aby umiały ze sobą pokojowo funkcjonować, nie krzywdząc się wzajemnie, w ramach gwarantowanej przez państwo umowy społecznej.

Nasz głęboki niepokój budzi również towarzysząca dyskusji wokół strategii atmosfera nagonki i lekceważenia wobec organizacji niosących pomoc uchodźcom i migrantom i przedstawianie ich jako naiwnych, nieświadomych zagrożeń związanych z sytuacją polityczną zwolenników otwartych granic, działających na rzecz autorytarnych reżimów Łukaszenki i Putina. Zapewniamy Pana Premiera, że organizacje społeczne świadome są problemów i zagrożeń związanych z instrumentalizacją i militaryzacją problemu migracji. Uważają jednak, i mają na to dowody, że bezpieczeństwo i kontrola granic jest możliwa właśnie przy poszanowaniu praw człowieka i porozumień międzynarodowych.

Zwracamy się do Pana z apelem o złagodzenie języka debaty na temat polityki migracyjnej. W obliczu rosnącej retoryki anty-migracyjnej, która może zagrażać bezpieczeństwu osób już przebywających w Polsce, oczekujemy od przedstawicieli władz większej odpowiedzialności w formułowaniu wypowiedzi na temat uchodźców, migrantów i osób udzielających im pomocy. Język nienawiści i pogardy, kreowanie atmosfery zagrożenia i strachu nie tylko podważa dobre imię organizacji, które na co dzień wspierają uchodźców i migrantów, ale może prowadzić do stygmatyzacji i piętnowania osób, które szukają w Polsce schronienia i być zachętą do aktów przemocy. Wierzymy, że konstruktywna i empatyczna dyskusja umożliwiająca przedstawienie różnych perspektyw i doświadczeń jest kluczem do budowania społeczeństwa otwartego na różnorodność oraz poszanowanie praw człowieka.

W związku z powyższym apelujemy do Pana o pilną rewizję przyjętej strategii migracyjnej. Wierzymy, że Polska ma potencjał do stworzenia polityki migracyjnej skutecznej w zarządzaniu i kontroli migracji i zgodnej z zasadami demokratycznego państwa prawa. Jesteśmy gotowi współtworzyć taką strategię, dzieląc się naszą wiedzą, ekspertyzą i doświadczeniami.

Uważamy, że szeroki dialog z różnorodnymi interesariuszami jest kluczowy dla wypracowania rozwiązań, które będą zarówno skuteczne, jak i zgodne z wartościami demokratycznymi. Będzie to szczególnie istotne w toku przygotowywania projektów ustaw i rozporządzeń wdrażających zapisy strategii. Rząd powinien dochować najwyższej staranności w konsultowaniu tych dokumentów z udziałem wszystkich zainteresowanych interesariuszy. Oczekujemy od rządu przedstawienia kalendarza tego procesu i zapewnienia dostępu do procesu konsultacji dla wszystkich, którzy będą chcieli wziąć w nim udział.

Z wyrazami szacunku,

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej

Fundacja im. Stefana Batorego

Amnesty International Polska

Fundacja Ocalenie

Klub Inteligencji Katolickiej w Warszawie
Konsorcjum Migracyjne
Stowarzyszenie No To Ci Pomogę
Komitet Obrony Demokracji
Fundacja Polska Gościnność
Podlaskie Ochotnicze Pogotowie Humanitarne
Polska Akcja Humanitarna
Helsińska Fundacja Praw Człowieka
Instytut na rzecz Państwa Prawa
Stowarzyszenie Egala
Stowarzyszenie Nomada
Stowarzyszenie Homo Faber
Stowarzyszenie Podróżnych Ugościć
We Are Monitoring
Fundacja Polskie Forum Migracyjne
Grupa Granica
Save the Children Poland
Fundacja Panoptykon
Fundacja Wolne Sądy
Inicjatywa "Nasz Rzecznik"
Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego
Fundacja Habitat for Humanity Poland
Fundacja Kultura Liberalna
Fundacja Greenpeace Polska
Fundacja Czas Zmian
Centrum ds. Katastrof i Klęsk Żywiolowych - TRATWA
Podkarpackie Stowarzyszenie dla Aktywnych Rodzin
Fundacja Instytut Równowagi Społeczno-Ekonomicznej
Stowarzyszenie Klon/Jawor
Fundacja Widzialne
Fundacja Nowej Kultury Bęc Zmiana
Polska Misja Medyczna
European Lawyers in Lesvos
Fundacja "Ukraiński Dom"